

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra germanistiky a slavistiky

Cizí jazyky pro komerční praxi v kombinaci angličtina-ruština

Bakalářská práce

Dmitrij Gluchovskij, Metro 2033; analýza díla

Adéla Veselá

Vedoucí práce: Mgr. Marcela Magdová, PhD.

Plzeň 2022

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

..... podpis autora práce

Obsah

1 Dmitrij Gluchovskij	1
1.1 Život	1
2 Metro 2033	5
2.1 Děj	5
2.2 Narativ	7
2.3 Porovnání s digitálním narativem	8
3 Časoprostor	11
3.1 Definice času	11
3.3 Prostor	12
3.4 Definice prostoru	12
3.5 Definice prostoru v díle Metro 2033	12
4 Porovnání časoprostoru v díle se skutečnými událostmi	16
5.1 Definice dystopie	18
5.2 Dystopické prvky v ruské a sovětské literatuře	19
6 Zbraně hromadného ničení	22
7 Závěr	24
8 Anotace	25
9 Seznam literatury	27

Úvod

Tématem bakalářské práce je analýza antiutopického díla současného ruského autora Dmitrije Gluchovského *Metro 2033*, a srovnání stejnojmenné počítačové hry, která vznikla na základě této knihy. Kromě analýzy díla a jeho komparace je tato práce také zaměřena na srovnání jaderné nehody v knize se skutečnými katastrofami.

První částí práce je seznámení s nejúspěšnějším autorem roku 2007 Dmitrijem Gluchovským.

Následuje hlavní část této kvalifikační práce, a to samotná analýza díla. V této obsáhlé kapitole seznámím čtenáře se samotným dějem, postavami, časem a prostorem, ve kterém se odehrává a porovnáním s digitální adaptací. Díky hernímu zpracování díla, se nám naskytly nové konce a varianty tohoto příběhu.

Zvláštní pozornost je věnována samotnému moskevskému metru, které patří mezi největší a co se zdobnosti týče nejvelkorysejší podzemní dráhy na světě. Kromě toho bylo koncipováno i jako atomový úkryt, reálně využitý během druhé světové války. Tento fakt považuji za neopomenutelný, jelikož se velká část děje odehrává právě v prostorách moskevského metra.

Pro lepší představivost jsem se také rozhodla fiktivní svět v knize *Metro 2033* porovnat se skutečností.

Dílo *Metro 2033* patří mezi soudobá dystopická díla, proto jsem v práci věnovala i jednu kapitolu žánru dystopie. Jejimi představiteli jsou v ruské literatuře také Vladimir Sorokin coby Gluchovského literární „vrstevník“ a Jevgenij Zamjatin jako jeho nejvýraznější předchůdce. Práce proto zohledňuje i tyto autory.

Při čtení a hraní *Metra 2033* jsem si uvědomila jeho aktuálnost, a to ne jenom ve smyslu nebezpečí zneužití jaderné síly, ale především v manipulaci pomocí mýtů a předsudků. Hlavní postava Gluchovského *Metro 2033* Art'om je zaslepený iluzí své mise, nedokáže se nad ni povznést, zaujmout vlastní názor a zkusit vymyslet jinou cestu.

Při psaní práce jsem se také zamýšlela nad tím, jestli lze vnímat počítačovou hru za umělecký artefakt. Prvotní skepticismus nahradilo příjemné zjištění, že historie a vývoj videoher je dnes možný studovat. Technologie a věda se posouvá dál a společně s ním estetické vnímání člověka.

1 Dmitrij Gluchovskij

1.1 Život

Dmitrij Gluchovskij se narodil 12. června roku 1979 v moskevské nemocnici. Pochází z rodiny lékárníků, kteří měli blízko k ruskému revolucionáři Josifu Vissarionoviči Stalinu a jiným vysoce postaveným úředníkům. Již od útlého autorova věku bylo poznat jeho veliký talent, který v něm rodiče pečlivě pomáhali rozšířit. A proto, když mu bylo pouhých dva a půl roku, předběhl své vrstevníky o značný kus, jelikož uměl číst a psát. Podle mnoha studií je toto jedním z prvních prvků, které se objevují u geniálních dětí. Jeho prarodiče s velkými nadějemi očekávali, že se z něj stane světoznámý lékař, který by snad mohl získat i Nobelovu cenu za medicínu. Tato aspirace nebyla doposud naplněna, jako autor však obdržel jiné ceny. Kromě těchto dovedností, si dokázal Gluchovskij v předškolním věku osvojit počítání bez pomoci prstů a počítání s trojčifernými čísly.

Předškolní věk byl pro Dmitrije Gluchovského i pro jeho rodiče těžkým obdobím, protože býval velmi často nemocný, a proto hodně svého času pobýval u rodiny své matky, protože se o něj přes den nemohli rodiče starat. U prarodičů se měl vždy dobře, patří totiž k místní uznávané inteligenci.

V Moskvě získal základní vzdělání na základní škole V. D. Polenova, kde se věnoval také rozšířenému studiu francouzštiny.¹ Francouzština je dodnes velice populární volba druhého jazyka v Rusku. Předtím než zahájil studium francouzského jazyka, docházel do běžné základní školy ve Stroginu. Tamější prostředí se ale mladičkému autorovi nezamlouvalo, a proto byl na doporučení jeho třídního učitele přeřazen do základní školy V. D. Polenova. V této škole se mu líbilo natolik, že dokonce tento institut nazval svou rodinou. Z počátku mu studium šlo velice hladce, bohužel až moc, že se přestal na studium soustředit. Nerespektování svých učitelů, vyrušování v hodinách a nedělání žádné domácí přípravy ho dovedlo paradoxně k pětkám literatury, a především z ruského jazyka, za to fyzika a astronomie se mu podařila na trojky.

Mladého autora lze s nadsázkou považovat za „vynálezce“. Jeho koníčkem byla tvorba vlastních a nových verzí již existujících her. Měl s nimi takový úspěch, že se brzy rozšířily po celé škole.

V sedmnácti letech se rozhodl odcestovat do centra otcova vyznání – Izraele za studii, kde žil čtyři roky. Právě díky tomu autor ovládá hebrejštinu. Kromě ní mluví ještě anglicky, francouzsky, německy a španělsky. V Izraeli po čtyřech letech studia získal titul z žurnalistiky na Hebrejské univerzitě v Jeruzalémě, předtím absolvoval šestiměsíční přípravný kurz. Na žádost a doporučení svého otce se pokusil také o studium ekonomiky, u kterého ale vydržel pouhý rok.

¹ Euromedia. *Glukhovskij Dmitry*. [online]. [cit. 13.02.2022]. Dostupné z: <https://www.euromedia.cz/glukhovskij-dmitry/autor/12/>.

Bylo mu dvacet dva let, když dokončil svá studia a přestěhoval se do Francie za svým prvním zaměstnáním. Mezi lety 2002–2005 pracoval pro evropský zpravodaj EuroNews, který sídlí ve francouzském Lyonu. S nově nabitými zkušenostmi se přestěhoval zpět do rodné země, aby pracoval pro nový koncept zpravodajství Russia Today. Zde působil celkem tři roky. Během nichž dostal možnost zažít a procestovat půlku světa. Patřil ke skupině novinářů, kteří zkoumali a zabývali se především aktivitou hlavy států. Této skupině se neoficiálně říká „Кремлёвский пул“² (Kremelský bazén). Tito novináři nemají žádné oficiální akreditační karty či certifikáty, což jim umožňuje svobodně navštívit Kreml a sídlo ruského prezidenta a volně se zde pohybovat. Kromě cest do Kremlu se vydal i na severní pól, kde jako první reportér na světě udělal živou reportáž. Dalším z klíčových momentů je autorova služební cesta do Černobylu. Navzdory všem upozorněním, a pudu sebezáchovy se autor rozhodl, že se vydá co nejbližší je možné k centru jaderné katastrofy, aby poznal, jak vypadá svět po atomové zkáze, které není úniku. Dále také Gluchovskij pracoval pro německou veřejnoprávní rozhlasovou a televizní společnost Deutsche Welle, která vysílá do celého světa a pro britský zpravodajský kanál Sky News. Mezi lety 2007 a 2009 působil jako moderátor rozhlasové rádiové stanice Radio Mayak, která působí na území Ruska. V současné době se žije jako publicista pro pánský měsíčník GQ (Gentlemen's Quarterly), který vychází v třinácti zemích světa.³

1.2 Tvorba

Dmitrij Gluchovskij je jedním z nejznámějších a nejprogresivnějších autorů současné literatury. Ačkoliv je na trhu sci-fi literatury poměrně nový, dokázal si získat mnoho loajálních čtenářů a jeho knihy sbírají jedno ocenění za druhým. Zatím vydal tři světové bestsellery v podobě známé trilogie. Gluchovskij se hodlá dále věnovat další tvorbě a projektům, jak uvedl v rozhovoru pro VG247⁴ v roce 2018. Za hlavní pramen inspirace jeho pozdější tvorby se dají považovat jeho rodiče, kteří jsou absolventi katedry žurnalistiky Moskevské státní univerzity.⁵

Literární kořeny Dmitrije Gluchovského se začaly tvořit již v autorově školním věku, kdy jedním z jeho nejoblíbenějších způsobů, jak si krátit dlouho chvíli bylo právě psaní krátkých fantastických příběhů. V pouhých 14 letech se u něj zrodil námět na jeho budoucí průlomové dílo *Metro 2033*. Ačkoliv bylo a je pro autora psaní vášní, neměl lehké začátky. Mnoho nakladatelství s Dmitrijem Gluchovským především kvůli dystopickému konceptu Ruska a Moskvy odmítalo spolupracovat. To ovšem autora od vydání díla nezastavilo a v roce 2002 se

² Wikipedia. *Кремлёвский пул*. [online]. [cit. 13.02.2022]. Dostupné z: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D1%80%D0%B5%D0%BC%D0%BB%D1%91%D0%B2%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%BF%D1%83%D0%BB.

³ Узнай все. *Дмитрий Глуховский*. [online]. [cit. 13.02.2022]. Dostupné z: <https://uznayvse.ru/znamenitosti/biografiya-dmitriy-gluhovskiy.html>.

⁴ VG247. *An unabridged interview with Metro 2033 author Dmitri Glukhovsky*. [online]. [cit. 13.02.2022]. Dostupné z: <https://www.vg247.com/unabridged-interview-metro-2033-author-dmitri-glukhovsky>.

⁵ TopInfoWeb. *Dmitry Glukhovsky - životopis, fotografie, kariéra, rodina, osobní život, děti 2019 2022*. [online]. [cit. 13.02.2022]. Dostupné z: <https://cs.topinfoweb.com/54790884-biografiya-dmitriy-gluhovskiy1-282>.

rozhodl pro riskantní krok. Metro 2033 vypustil na různé bezplatné internetové stránky, kde si ho rusky mluvící čtenáři mohli přečíst a okomentovat. K autorově milému překvapení, které překonalo veškerá očekávání, obdržel tisíce kladných ohlasů a krátce na to, dílo v roce 2005 vydalo nakladatelství Эксмо⁶ (Eksmo)⁷. V roce 2007 obdržel autor ocenění na prestižním literárním festivalu EUROCON (European Science Fiction Society) za nejlepší knižní debut. Během prvních čtyř let se prodalo přes 400 000 kopií díla, a to jen v Rusku⁸. Dílo je na trhu přes 16 let a stále se jedná o jednu z nejvíce prodávaných knih fantasy literatury. Metro 2033 má takový úspěch, že na základě něj vznikla ruská franšíza „Вселенная Metro 2033“ (Svět Metra 2033), kde další spisovatelé pokračují v rozvíjení postapokalyptického světa. Na stránkách franšízy zveřejňují různé alternativní konce, možná pokračování, ale i začátky příběhu. Jedná se o fanfiction, které pomáhají budovat popularitu dál jak dílu, tak i autorovi. Čtenáři následně hlasují o různých námětech a ty nejlepší dostanou nabídku zveřejnění jako oficiální pokračování příběhu. Kromě této franšízy, vznikla na základě toho díla také velice úspěšná počítačová hra, které je věnována samostatná kapitola této práce. Dmitrij Gluchovskij zveřejnil, že uvažuje také o filmové adaptaci, která by měla mít premiéru v lednu roku 2024⁹.

1.3 Soumrak

Kromě Metra 2033 má autor na svém spisovatelském seznamu další díla která jsou také velmi populární. Například fantasy novela Сумерки (Soumrak), která byla publikována v roce 2007, která vypráví příběh o Dmitrym, který se žije jako překladatel¹⁰. Do jeho temného a smutného života zasáhne nabídka na překlad pravěké španělské knihy. Nejedná se o ledajaký text, ale o velice cenný deník expedice conquistadorů z 16. století. Čím více se Dmitrij noří do textů, tím více je jeho život v ohrožení. Obsah deníků se začne prolínat s jeho každodenním životem a on tak pocítuje hrůzy, které se objevují na stránkách, na svou vlastní kůži. Za toto dílo obdržel autor v roce 2014 prestižní francouzské ocenění Utopiales Fiction Prize. Zajímavé u této knihy je, že autor použil po druhé svou osvědčenou metodu zveřejnění díla na internetových stránkách, aby zjistil reakci čtenářů, předtím, než se obrátí na vydavatelství.

1.4 Metro 2034 a Metro 2035

Dmitrij Gluchovskij napsal další dvě knihy, které se odehrávají ve stejném času a prostoru jako Metro 2033 a uzavřel tím trilogii. Podle informací, které sdílel jeden z jeho čtenářů, který se účastnil setkání s autorem v roce 2015 v Novosibirsku, autor nemá v plánu vydat Metro 2036

⁶ Eksmo. [online]. [cit. 16.03.2022]. Dostupné z: <https://eksmo.ru/>.

⁷ Litres. Дмитрий Глуховский. [online]. [cit. 16.03.2022]. Dostupné z: <https://www.litres.ru/dmitriy-gluchovskiy/ob-avtore/>.

⁸ Gamespot. *Metro 2033 First Impressions*. [online]. [cit. 16.03.2022]. Dostupné z: <https://www.gamespot.com/articles/metro-2033-first-impressions/1100-6238360/>.

⁹ The gamer. *Metro 2033 Film Delayed, Won't Be Coming In 2022*. [online]. [cit. 16.03.2022]. Dostupné z: <https://www.thegamer.com/metro-2033-film-delayed-beyond-2022/>.

¹⁰ CDBD. *Soumrak*. [online]. [cit. 16.03.2022]. Dostupné z: <https://www.cdbd.cz/kniha-75797-soumrak-sumerki>.

a pokud někdy vyjde, tak to nebude jeho tvorba¹¹. Toto rozhodnutí bylo jedním z důvodů ke vzniku již zmiňované franšízy Вселенная Метро 2033.

¹¹ Live journal. *Дмитрий Глуховский: будет ли "Метро 2036", и другие факты.* [online]. [cit. 16.03.2022]. Dostupné z: <https://falk-on.livejournal.com/239012.html>.

2 Metro 2033

2.1 Děj

Příběh se odehrává v podzemí postapokalyptické Moskvy přibližně 20 let po třetí světové jaderné válce. Ti, kterým se podařilo uniknout radioaktivní zkáze společně přežívají v tomto protiatomovém krytu a vytváří zde novou budoucnost lidstva. Metro je opravdu jediným úkrytem pro novou společnost, protože život nad zemí není možný. Z původních stanic se stávají kolonie, malé státy a města. Každá z nich žije vlastními pravidly a životem. Pěstují to, co jim podmínky dovolují, obchodují mezi sebou, chovají zvířata.

Hlavní hrdinou příběhu je mladík Arťom, který společně se svým poručíkem, kterého vidí jako svého otce, Suchojem žijí na okrajové stanici VDNCH. Ta se nachází na severu od Moskvy. Protože je Arťomovi pouhých 24 let, narodil se a zažil prvních pár let svého života ještě na povrchu země. Na své rodiče si Arťom jasně nevzpomíná. Byl ještě malé dítě, když napadli jeho stanici krysy a jeho matka ho stihla rychle předat vojákově – Suchojovi, aby se o něj postaral. Sobě život nezachránila, ale svému synovi ano. Svého biologického otce nikdy nepoznal, a proto je Suchoj jeho jediným otcovským vzorem. Suchoj, který nemá vlastní děti Arťoma bere jako vlastního syna.

Jejich stanice bývá často napadána netvory, jimž se přezdívá d'áblové. VDNCH bývala bezpečná stanice, ale od dob, kdy malý Arťom společně s jeho přáteli dali přednost zvědavosti a otevřeli brány do metra, tato monstra vpustili do své části, je tam každým dnem méně bezpečno. Role mužů je chránit stanici před těmito tvory. Střídají se na strážích, kde si vyprávějí své historky z hlídek. Z každodenního života vytrhne Arťoma příjezd Huntera (Lovce), Suchojova dlouholetého přítele. Jeho posláním je vyladit d'ábly z povrchu země. Hlavní hrdina se pod lovcovým nátlakem přiznává k oné osudové chybě. Hunter, vidící v Arťomovi potenciál, se rozhodne jej pověřit důležitým úkolem. Musí se dostat do Polis a tam najít jeho spojence Mělnika, kterého musí požádat, aby jim Polis pomohla v boji s d'ábly. Protože se Hunter ze své mise nevrátí, vydá se Arťom svůj úkol splnit.

Arťomův život se od okamžiku opuštění VDNCH plní riskantními vzrušujícími dobrodružstvími. S pomocí zbraní, charismatu a intelektu překonává jakoukoliv překážku, kterou mu cesta připraví. Tato mise ho naplňuje a mnohé mu o něm samotném prozradí. Zjišťuje, že dokáže porazit i to, co si nikdy nedovedl představit. Díky nově nabitému sebevědomí, je přesvědčen, že nezemře, dokud svou misi nenaplní. V této ideji ho podporuje jeho průvodce a ochránce Chán.

Nutno upozornit na zajímavý motiv. V příběhu se objevují znovuzrozené politické směry jako je například komunismus či fašismus, ale i nové šokující životní styly. Kanibalismus je jedním z nich. Ti jsou spíše nábožensky zaměřeni, vyznávají tzv. velkého červa, který podle

nich stvořil tunely. Jejich negativním popisem samozřejmě autor upozorňuje na nebezpečí těchto ideologií v uzavřených společnostech, které je uplatňují v každodenním životě.

Art'om nalezne Mělník a Polis s pomocí v boji proti d'áblům nesouhlasí. Hlavní hrdina se odmítá vrátit na svojí stanice, aniž by svou misi dokončil. Naštěstí s pomocí se sám nabídne Mělník, o kterém Art'om zjišťuje, že je stalker. Na své cestě najdou plánek tajné vojenské základny s vybaveným jaderným arzenálem a vymyslí fatální plán, jak se zbavit d'áblů a to tím, že na ně spustí jaderné bomby. Vydají se tedy do této základny. Během cesty zemře několik jejich společníků. Jejich oběť dodává Art'omovi sílu a odhodlání svou misi dokončit.

Art'omovi se podaří dostat k jaderným zbraním načež se vydá na vrchol televizní věže, která se nachází v ideální blízkosti centra d'áblů. Vyleze na věž a nasměruje rakety.

V tento moment dochází k tzv. „plot twistu“ (ke zlomu v ději). Art'om si při pohledu na útočiště d'áblů, kteří byli po dlouhou dobu lidstvem nenáviděni, obávaní a spojováni s válkou a terorem, a dojde k závěru, že tato tvrzení jsou daleko od pravdy. Pohlédne na jejich životy jejich očima a uvědomí si, že se pouze snažili navázat kontakt s lidmi. Začne pociťovat smutek a zklamání. Kdyby došlo ke spojení lidí a d'áblů znamenalo by to konec zbytečného prolívání krve a posílení obou stran. Toto zjištění přichází bohužel pozdě, jelikož mezitím dojde k atomovému vyhlazení.

Art'om se vrací do stanice jako hrdina, ačkoliv se tak vůbec necítí.

Hlavní postavou celého příběhu je Art'om, který projde kompletní osobnostní transformací. Od obyčejného vojáka po hrdinu. Jeho otčím ho vždy považoval za slabocha a ubožáka, který nikdy ničeho nedosáhne. Mezi jeho charakteristické rysy by bylo možné jednoznačně zařadit nebojácnost, štěstí, charisma a víru v zájmu společnosti.

Další postavy:

- Hunter (Lovec) – hraničář, který má za úkol chránit metro před útoky z povrchu země. Je považován za legendu.
- Suchoj – Celým jménem Alexander Suchoj, nebo jak mu říká Art'om „strýček Saša“. Je náčelníkem stanice VDNCH. Nevidí Art'oma jako dospělého schopného muže.
- Bourbon – Muž mnoha tváří. Od obchodníka až po kriminálního. Je jedním z pomocníků při Art'omově misi.
- Chán – další z pomocníků. Tvrdí, že má šestý smysl. Potkají se tak, že Art'oma zachrání. Jeho citátem se otevírá příběh. „*Ten, kdo je dostatečně odvážný a vytrvalí, aby celý život hleděl do temnoty. Spatří v ní jako první záblesk světla.*“¹²

¹² GLUKHOVSKY, Dmitry. *Metro 2033*. Přeložil Rudolf Řezábek. Praha: Knižní klub, 2010. s. 5. ISBN 978-80-242-2624-8.

2.2 Narativ

Řecký filozof Aristoteles tvrdí, že základem dobrého příběhu jsou tři faktory, a to začátek, střed a konec, které na sebe zároveň rytmicky navazují.¹³ V zásadě osnova neboli plot, potřebuje transformaci, tzv. vyvrcholení příběhu. V každé misi by mělo dojít k transformaci hrdiny. V této kapitole si tyto jednotlivé fáze představíme.

První fáze (začátek) je okamžik hloupé dětinské chyby, kdy Art'om společně se svými kamarády neúmyslně vpustí do metra d'ábly. Tím se klidný život na stanici VDNCH mění v boj o přežití s narůstajícím nebezpečím. Dospělý hlavní hrdina žije obyčejný každodenní život, který se nijak neliší od ostatních obyvatel podzemí. Chodí pravidelně na hlídky, tráví večery se svým adoptivním otcem Suchojem a nevidí v životě nějakou zářivou budoucnost. Ke zlomu první části dochází v momentě, kdy Hunter přichází do stanice a pověří ho speciálním úkolem – najít Mělníka v Polis. „*Kdybych se nevrátil, musíš se za každou cenu – za každou cenu, slyšíš? – dostat do Polis.*“¹⁴ Art'om si nejdřív není jist, jestli by se toho měl ujmout, ale představa vyhlazení úhlavních nepřátel a očištění vlastního jména se mu natolik zalíbí, že s ním nakonec souhlasí. K jeho rozhodnutí také pomůže tajuplný a dobrodružný život nového známého.

Druhá fáze (střed) je Art'omova cesta sebepoznání a vyhlazení d'áblů. Čím více postupuje, tím více je odhodlán svůj úkol dokončit. Poprvé v životě opustí VDNCH. O misi svému otci neřekne, nejspíš by s ním nesouhlasil a nechce ho zbytečně trápit. Je smířený s tím, že ho už nejspíš nikdy neuvidí. Společně se svou výpravou, ve které je i jeden z kompliců otevření brán a dlouholetý Art'omův kamarád Žeňa, se vydají na průjezd tunelem. Zde si hrdina poprvé uvědomuje, že je odolný vůči záhadným zvukům vycházejícím z potrubí, které zcela paralyzují zbytek výpravy. Jako zázrakem se podaří Art'omovi první zkoušku metra přežít, a pokračuje dál do jeho hlubin. Během cesty umírá mnoho jeho společníků, Art'om začne pochybovat o své misi. Mělníka najde a získá zpět víru ve svůj cíl. Společně s ním vymyslí plán, jak zneškodnit d'ábly jednou pro vždy.

Třetí poslední fázi (konec) je vyvrcholením celého příběhu. Hlavní postava na poslední chvíli začne soucítit s d'ábly, čímž dochází k úplnému zvratu v pohledu a vnímání na tyto někdejší nepřátele. „*Tma před jeho očima se rozptýlila, a když se znovu podíval do dalekohledu, viděl, že stovky černých postav daleko dole na zemi nehybně strnuly. Vypadalo to, že všechny k němu vzhlížejí a nevěří tomu, že vykonal tak dlouho toužebně očekávaný zázrak a ukončil nesmyslnou bratrovražednou válku. [...] Art'om sebou trhnul v naději, že zadrží ten nálet,*

¹³ CULLER, Jonathan. *Krátký úvod do literární teorie*. Přeložil Jiří Bareš. Brno: Host, 2015. s. 95. ISBN 978-80-7491-233-7.

¹⁴ GLUKHOVSKY, Dmitry. *Metro 2033*. s. 50.

rozkáže, vysvětlí... *Vzápětí však rezignoval, protože pochopil, že je po všem.*¹⁵ V tomto bodě dochází k závěru transformace hlavního hrdiny a celého příběhu.

Ačkoliv je mise hlavního hrdiny od počátku známá, nelze ji považovat za konečnou či správnou. „Správnou“ misí by bylo Artomovo poslání seznámit se s ďáblý a uzavřít s nimi spojenectví, které by posílilo obě strany. Hrdina se v příběhu rozhoduje na základě svých předsudků a morálních hodnot, ale nedokáže za ně až do poslední chvíle nahlédnout.

2.3 Porovnání s digitálním narativem

Americký filmový kritik Roger Ebert, otevřeně vystupoval proti představě videoher jako forma umění a patřil tak k nejznámějším odpůrcům. Tři roky před svou smrtí zveřejnil na svém bloku Roger-Erbet.com příspěvek s názvem „Video games can never be art“. V tomto příspěvku obhajuje svůj postoj proti tomuto způsobu představení příběhu. V textu se objevuje jedna známá věta pro všechny příznivce video her a ta je: „*No one in or out of the field has ever been able to cite a game worthy of comparison with the great poets, filmmakers, novelists and poets.*”¹⁶. Mezi umělci panují na svět video her dva odlišné názory. Jedná se o umění anebo ne? Nejdříve je zapotřebí vysvětlit, co to estetika vlastně je. Původ slova pochází z řeckého „Aisthesis“, což znamená vnímání na úrovni smyslové, něco, co nelze racionálně pochopit a vysvětlit. Jednoduše řečeno, je to věda o kráse. Onu estetickou funkci dobře vysvětlil a popsal polský filozof Roman Ingarden: „*Předmět estetického zážitku není totožný se žádným předmětem reálným, a pouze některé, specificky utvořené reálné předměty jsou výchozím bodem a podkladem pro vytvoření určitých estetických předmětů za předpokladu vhodného naladění vnímajícího subjektu.*”¹⁷ Příznivci literatury, filmů, seriálů a video her mají všichni společnou jednu věc. A to je onen pocit štěstí a odpoutání se od reality. Podle Christophera Roberta, jednoho z předních postav v komunitě Java a hlavních hráčů společnosti Sun Microsystems,¹⁸ se video hry mohou stát jedním z nejdůležitějších uměleckých prostředků lidstva. Dnešní moderní technologie umělcům umožňují vyjádřit svá díla prostřednictvím nich. S tím přichází nové prostředky pozorování – tvůrce, hra a hráč.¹⁹ Video hry tedy nejsou nepřitelem soudobých umělců, jsou pouze produktem vývoje společnosti.

¹⁵ GLUKHOVSKY, Dmitry. *Metro 2033*. 5 s.

¹⁶ Roger Ebert. *Video games can never be art*. [online]. [cit. 07.04.2022]. Dostupné z: <https://www.rogerebert.com/roger-ebert/video-games-can-never-be-art>.

¹⁷ INGARDEN, Roman: O poznávání literárního díla. Přeložil Praha: Československý spisovatel, 1967, s. 138-139.

¹⁸ Wikipedia. *Chris Melissinos*. [online]. [cit. 07.04.2022]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Chris_Melissinos.

¹⁹ Time. *Video Games Are One of the Most Important Art Forms in History*. [online]. [cit. 07.04.2022]. Dostupné z: <https://time.com/collection-post/4038820/chris-melissinos-are-video-games-art/>.

Děj

Ačkoliv hra *Metro 2033*²⁰ vychází z původního knižního zpracování a v mnohém je příběh stejný či podobný, existují prvky, které se zcela odlišují. Obě formy tak přináší nové potěšení ze scén, které se od sebe navzájem odchyľují. Začneme s těmito nejznámějšími okamžiky, které se objevují v jedné či druhé podobě.

Mezi mé nejoblíbenější knižní pasáže, které se ve hře nevyskytují patří Art'omovo zajetí kanibalským kultem Velkého červa, únik před smrtí oběšením fašisty, moment, kdy se skrývá v kiosku před létajícím monstrem či setkání v opuštěné stanici Polyanka s mudrci a jejich kočkou. Tyto pasáže se v herním provedení nevyskytují. Kapitola, která mi utkvěla v paměti a která se neobjevuje v knize, je situace Chána vedoucího Art'oma tunelem duchů anebo samotný začátek hry, který slouží jako předmluva, Art'om zde společně s ostatními bojuje proti netvorům.

Existují i scény, které se vyskytují v obou formách, ale pokaždé v jiném provedení. Například Hunterův příjezd a seznámení Art'oma s misí. V románu spolu mluví o samotě ve stanu a ve hře mu to oznámí během obrany stanice. Druhý moment je například opuštění stanice VDNCH. V knize je Art'om vůči zvukům imunní a jako jediný neztrácí vědomí. Ve hře ztrácí vědomí společně s ostatními.

V nižším provedení má hlavní hrdina svůj hlas, ve hře nemluví, pouze na začátcích kapitol.

Nejvíce rozdílů nalezneme v závěru příběhu. V románu Art'om nemůže vzít zpátky své rozhodnutí vyhladit d'ábly, čehož bude litovat celý svůj život. Vrací se domů s velmi malou nadějí, že budou moci někdy lidé ještě žít na povrchu země. Je to dokonalý závěr příběhu, který čtenáře nutí si přečíst další díl, aby si dokázal odpovědět na otázku „Co se bude dít dál?“. Jednou z předností video her jsou možné alternativní konce.

Herní zpracování nabízí dva možné konce. Jedním z nich je stejný jako v knižním provedení – Art'om vyšplhá na televizní věž a spustí rakety na d'ábly, čehož téměř okamžitě lituje. Druhý možný konec je ušetření d'áblů před zkázou. Tento závěr slouží spíše k uspokojení fanouška díla *Metro 2033*, protože bohužel nenavazuje logicky ani chronologicky na další knižní díly a jejich herní adaptaci.

Dalším zajímavým rozdílem je vyobrazení stanic. Dmitrij Gluchovskij se snaží veškeré detaily stanic a jejich mezistanic pečlivě popsat a přiblížit čtenáři, až to může místy zapříčinit to, že čtenář jednoduše tyto popisující pasáže přeskakuje. Sama jsem se několikrát přistihla při dlouhém hledání v mapě metra, abych si dokázala představit, kde se hlavní hrdina nachází, až

²⁰ 4A Games. *Metro 2033 Redux*. Svazek Microsoft Windows: Deep Silver a Koch Media, 2014-08-25.

jsem zapoměla o čem jsem četla. V herním provedení je rozložení stanic jednodušší pochopit a samozřejmě si i představit, protože existuje ve vizuální podobě.

Postavy jsou zcela odlišně zpracovány a představeny v obou adaptacích příběhu. Některé mají dokonce i jiná jména (například Mělník se ve hře jmenuje Miller). V tomto případě je lepší si nejdřív přečíst román. Každý v něm má svůj charakter a minulost, díky čemu se s nimi čtenář snáze identifikuje. Ve hře jsou spíš bezcharakterními průvodci, s podobnými obličejí, ke kterým si člověk těžko buduje vztah.

Podoba Art'oma jako bojovníka je také odlišná. V knize představuje mytického hrdinu, který během příběhu vystřelí pouze párkrát. Sice sebou všude nosí zbraň, ale použije ji víceméně jenom na své lidské nepřátelé. Video hra je klasická „střílečka“ hlavní hrdina proto zbraň nepustí z ruky a nenechá ji ani pořádně vychladnout. Všude přítomná monstra a nepřátelé mu brání si na chvíli odpočinout. Je to víc voják než hrdina s posláním. Když jsem poprvé hrála hru, byla jsem zaskočena všemi těmi nepřáteli a jejich různými druhy.

Posledním bodem, který bych ráda zmínila jsou samotné frakce. Propracované a rozmanité politicko-náboženské ideologie se staly jedním z neznámějších prvků románu Metro 2033. Hra samozřejmě většinu z toho zjednodušuje. Ty největší frakce (Hanza, Rudí, Čtvrtá říše) se objevují ve hře, ale ostatní jsou spíše okrajově zmíněny anebo si jich všimne hráč, který zná román, v podobě „easter eggů“. Na základě hry si nelze úplně přesně představit, jak funguje nová společnost. Herní vývojáři také zcela odstranili jakýkoliv původní náboženský kontext.

Ačkoliv hře chybí mnoho pasáží, je třeba pamatovat na to, že dlouhé filozofické a náboženské úvahy, které jsou obzvlášť typické pro ruské romány, do ní není možné zařadit. Ačkoliv existují i hry s větším významem, v současné době je nejpopulárnější funkcí videoher pobavit. Navíc při dnešním standartu by ji hráči odložili po prvních pár minutách hraní, kdyby obsahovala vše, co je v knižním provedení.

3 Časoprostor

„Reálný nebo historický časoprostor reflektovaný a osvojený v literárním díle v podobě chronotopu. Jedná se o dynamiku a subjektivitu vnímání posloupnosti děje. Je daný postupy autora při psaní, slovní a větnou skladbou vět, frekvencí dějů.“²¹

3.1 Definice času

Čas je jedním ze základních literárních veličin, které jsou důležité při jakémkoliv rozboru literárního díla.²² Používá se jako teoretický nástroj při určování posloupnosti jednotlivých fází. Čas na sebe bere tři základní podoby – přítomnost, minulost a budoucnost. Čas v literárních dělech nám pomáhá si představit lépe vyprávěný děj a pomáhá nám chápat návaznost dějů – jinými slovy je to důležité měřítko ukazující, jak nám jsou informace během příběhu podávány.

Základními typy časů v dílech jsou 1) Retrospektivní a 2) Chronologický

AD1) Jedná se o zásah do chronologického děje, kde se odkazuje na momenty, které již byly. Autoři užívají retrospektivitu k dodání hloubky dílu a vysvětlení některých skutečností.

AD2) Děj je vyprávěn v chronologickém pořadí.

3.2 Čas v díle *Metro 2033*

V díle se prolínají oba z výše zmíněných typů časů. Děj začíná již v roce 2033, kde je hlavní postava Art'om dospělý mladý muž a je dále chronologicky orientován s zásahy do minulosti. Příběh začíná narozením Art'oma v roce 2009 v Moskvě²³. Rok 2009 je období, kdy Rusko vlastnilo šestý největší HDP na světě a z oblasti nominální hodnoty se drželo na jedenáctém místě. Je největším vývozcem přírodních zdrojů, od topného dřeva až po pitnou vodu je zcela nezávislým samostatným státem. K zásadnímu zlomu v příběhu dojde v roce 2013, kdy proběhla Velká Válka, která se odehrála v důsledku jaderné války na nedalekém blízkém východě, která vyústí ve třetí světovou válku. Většina Moskvy i zbytku Ruska je zničena, a proto se obyvatelé Moskvy schovají před hrůzy války do moskevského metra. Během let 2013–2019 vznikají nové po domácku vyrobené zbraně a první stalkeri* se vydávají na povrch, aby přinesli suroviny a zjistili stav venku. V období 2020–2033, tedy jedno desetiletí od vypuknutí války vznikají různá společenství a pakty mezi stanicemi a dochází k zvláštním nevysvětlitelným zmizením. 2033 je rok, kdy příběh začíná. V tomto roce se lidé již dobře sžili se svým aktuálním životním stylem, rozrůstají se rodiny, pěstují houby, chovají prasata, mají bary, obchody, kde je možno koupit i některé kusy nábytku. Během těchto dvou desetiletí se vyvinula také monstra, která je pronásledující, a proto jsou nuceni neustále jednat.

²¹ Wikipedia. *Čas ve vyprávění*. [online]. [cit. 16.03.2022]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cas_ve_vypr%C3%A1v%C4%9Bn%C3%AD.

²² Wikipedia. *Čas ve vyprávění*. [online]. [cit. 16.03.2022]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cas_ve_vypr%C3%A1v%C4%9Bn%C3%AD.

²³ Fandom. *Metro video game*. [online]. [cit. 16.03.2022]. Dostupné z: <https://metrovideogame.fandom.com/wiki/Events#2009>.

3.3 Prostor

3.4 Definice prostoru

Prostor je další z literárních kategorií, které zkoumáme v tématice časoprostoru. Prostor je v literární vědě poměrně nově zavedené měřítko. Výrazně ovlivňuje postavy i jejich vlastnosti, ať už jde o prostředí fiktivní anebo skutečné.

Prostor je společně s časem jednou z nejvýznamnější kategorií ve smyslu vztahu k lidskému myšlení a vnímání. Čas a prostor od sebe nelze odtrhnout, můžeme je však analyzovat každého na své rovině.

Zkoumání prostoru v textech literárních děl zahrnuje velké množství různých elementů, oblastí a aspektů. Jedním z nejdůležitějších elementů je začátek a konec rozsahu prostoru.

Při rozboru prostoru v uměleckém textu učiníme dvě základní rozdělení:

1) Artefakt

- Jeho existence je jedním ze základních předpokladů nutných k řádnému a správnému rozboru prostoru v textu. Chová se jako reprezentant literárního díla a také jako prostředek zachování textu v opravdovém světě. Zde zkoumáme především elementy na úrovni materiální a grafické podoby knihy a textu.

2) Fikční svět textu

- Zde se zabýváme především vrstvou znázorněných předmětností v textu fikčního prostoru světa. Tento prostor není skutečný, nemá reálnou existenci, jak lze odvodit z názvu.
- V literatuře hovoříme tedy o fiktivním prostředí, které je tvořeno jazykovými a tematickými prvky a není svazováno pouze s místem, kde se děj odehrává, ale mimo jiné i zahrnuje poměr mezi postavami a místy, které se vyskytují v díle.²⁴

3.5 Definice prostoru v díle *Metro 2033*

Celý svět, včetně Ruska leží v troskách v důsledku třetí světové války a není možné na zemském povrchu žít. Tento globální konflikt je největší v historii lidstva a různé země tuto katastrofu nazývají jinak. V Polsku jí říkají „Požár“, obyvatelé Serdobsku ji nazývají „Počátek“. Obecný název je ale „Útok“ nebo jednoduše „Katastrofa.“ O válce samotné není známé z příběhů mnoho. Jak bylo již zmíněno výše, jaderný útok v podobě 20 000 jaderných hlavic přišel z blízkého východu, což přimělo k reakci další jaderně vyzbrojené země. Tento konflikt nutil země se neustále lépe vybavovat zbraněmi, aby měly převahu nad svým nepřítelem. V důsledku toho byl široce rozvit jaderný průmysl s bohužel nečestnými záměry. Pár dnů po jaderné válce se z kdysi čistého dýchatelného vzduchu stal jedovatý radioaktivní plyn. Nejen vzduch byl nebezpečný, ale i všechno, čeho se radioaktivita dotkla. Radioaktivní prach byl tak hustý, že zakryl slunce a zasahoval do atmosféry. To vedlo k vymření rostlin, kvůli nedostatku fotosyntézy a s tím vyhynula i veškerá zvířata, a to, co nezemřelo, zmutovalo. Kromě ukončení známého života, se změnilo podnebí a propukla jaderná zima. Všechny tyto zásadní změny

²⁴ Wikipedia. *Literární teorie*. [online]. [cit. 16.03.2022]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Liter%C3%A1rn%C3%AD_teorie.

vedou k tomu, že člověk nemůže nadále žít na zemském povrchu. I po 20 letech není život na povrchu možný, obzvlášť pak v některých městech, kde je radioaktivita tak vysoká, že jen pár minutová přítomnost v jejich oblastech je smrtící. Ti, kteří nestihli se zavčasu ukrýt, zemřeli krutou smrtí anebo zmutovali.

Veškeré tyto informace jsou zachyceny pouze z útržků konverzací postav v ději či jejich vzpomínek. Sám Gluchovskij totiž tvrdí že: „*čím více detailů, tím méně uvěřitelným se příběh stává*“.²⁵

3.6 Moskevské metro

Pro tuto práci je nezbytné představit prostor, ve kterém se děj odehrává. Jedna z největších a nejzajímavějších podzemních drah na světě se nachází v hlavním městě Ruska a lidé jí navštěvují nejenom kvůli transportu, ale i proto, co kulturně nabízí. „*Milí Moskvané a hosté hlavního města! Moskevské metro je dopravní podnik, ve kterém musíte počítat se zvýšeným rizikem.*“²⁶

3.7 Moskevské metro: Zajímavosti a fakta

Jedná se o jeden z největších podzemních komplexů na světě, který by někteří mohli nazývat bludištěm, to proto, že většina nápisů je pouze v azbuce. Jednou ze zajímavostí je popis přestupních stanic, kdy je ve světě běžné, že přestupní stanice s libovolným počtem drah má pouze jeden název. V moskevském metru má přestupní stanice tolik názvů, kolik je tam drah. Další zajímavostí a raritou této podzemní komunikace je, že z celkem 200 stanic je 44 zapsáno v seznamu kulturních památek²⁷. Celkem 12 linek jezdí po ploše 333,5 km. Rusové se také mohou pochlubit nejdelším nástupištěm na stanici Воробьевы горы (Vrabčí hory) s celkovou délkou až 282 m či nejhlubší stanicí Парк Победы (Park vítězství) s hloubkou 84 m. V porovnání s nejhlubší pražskou stanicí, je celkový rozdíl 31 m. Nejhlubší česká stanice je zastávka Náměstí míru a je 53 m hluboká²⁸. Moskevskému metru se říká různými přizvisky – „*Muzeum pod povrchem země, Tepny a žíly města* nebo *Palác lidu*“.²⁹ První zmínky o výstavbě metra sahají až do konce devatenáctého století a první projekt byl zahájen v roce 1901.³⁰ Byly povolány tisíce kvalitních dělníků, stavbyvedoucích a projektantů, aby vytvořili skvostné

²⁵ RICHARDSON, Paul. Underground novelist. Russian Life 15, 2008, č. 11, s. 39–40.

²⁶ GLUKHOVSKY, Dmitry. *Metro 2033*. 5 s.

²⁷ Rady na cestu. *Metro v Moskvě: architektonický skvost a světová NEJ*. [online]. [cit. 16.03.2022]. Dostupné z: <https://www.radynacestu.cz/magazin/metro-v-moskve/>.

²⁸ Wikipedia. *Náměstí míru (stanice metra)*. [online]. [cit. 16.03.2022]. Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/N%C3%A1m%C4%9Bst%C3%AD_M%C3%ADru_\(stanice_metra\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/N%C3%A1m%C4%9Bst%C3%AD_M%C3%ADru_(stanice_metra)).

²⁹ Pasapusu. *Moskevské metro: Palác lidu pod zemí*. [online]. [cit. 16.03.2022]. Dostupné z: <https://www.pasapusu.cz/moskevskie-metro-palac-lidu-pod-zemi>.

³⁰ Wikipedia. *История Московского метрополитена*. [online]. [cit. 16.03.2022]. Dostupné z: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%98%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%8F_%D0%9C%D0%BE%D1%81%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D1%81%D0%BA%D0%BE%D0%B3%D0%BE_%D0%BC%D0%B5%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%BD_%D0%B0.

architektonické stanice. Moskevské metro by se dalo nazvat podzemní galerií, která je dostupná všem. Kromě dopravního a kulturního elementu, plní také funkci ochranou. Stavitelé mysleli na to, že jelikož se metro rozprostírá po celé délce Moskvy, mohlo by být využito i jako případný protiatomový úkryt. Tento fakt se objevuje v díle Metro 2033, kde se lidé skutečně ukrývají v metru.

3.8 Moskevské metro v umělecké adaptaci

Tématika moskevské podzemní dráhy se neobjevuje pouze v knihách od Dmitrije Gluchovského. Již dříve moskevské metro přitahovalo spisovatele a režiséry a lákalo je k sepsání příběhu situovaného do jeho prostor.

Zlomový okamžik nastal 15. října 1941 během krvavé bitvy o Moskvu, kdy se metro stalo úkrytem pro občany, a i dočasným domovem. Dnes je místem koncertů, promítání filmů, pořádání večírků a kulturních akcí.

„Скромный гений подземки“ (Skromný genius podzemky) od Vladimira Vasiljeva používá ve svém díle také prostor tohoto metra, kdy hlavní hrdina příběhu po těžké noci nalezne u sebe v kapse vizitku s nápisem „Гений Подземки“ – „Москва“ – „Арбатско-Покровская линия“ („Genius podzemky“ – „Moskva“ – „linka Arbatsko-Pokrovskaya“). Později v příběhu si hlavní postava uvědomuje, jaký vliv má na něj toto metro. Jedním z klíčových momentů děje, je nalezení vizitky: „*Визитная карточка. Плотная, черная, глянцевая. С золотистыми надписями: по центру - «Гений Подземки»; ниже - «Москва», еще ниже, мелким шрифтом - «Арбатско #8209;Покровская линия».*“³¹ (Vizitka. Silná černá lesklá vizitka. Se zkatými nápisy uprostřed: „Génius podzemky“; níže – „Moskva“, a ještě níž, malým písmem – „Arbatsko # 8209; Pokrovskaya linka“).³²

„Метромания“ (Metrománie) je kniha od ruské autorky Iriny Majorové pojednávající o zubaři Maximovi Krivcovovi, který má neobvyklý koníček – fotí pozdě v noci prázdná nástupiště moskevského metra. Ačkoliv v metru nikdo není, na fotografiích jsou jasně vidět stíny lidí. Společně se svým přítelem se Krivcov snaží tuto záhadu rozlousknout.³³ Obrací se na pracovníky metra a různé specialisty na paranormální jevy a parapsychologii (pozn. parapsychologie je definována českým kluem skeptiků takto: „*Parapsychologie je široká pseudovědecká disciplína, která se zabývá předpokládanými mimosmyslovými kontakty mezi osobami navzájem, nebo mezi organismy a vnějším prostředím.*“³⁴). Hlavní postava se díky

³¹ Gulit. *Скромный гений подземки*. [online]. [cit. 01.04.2022]. Dostupné z: <https://www.rulit.me/books/skromnyj-genij-podzemki-read-97873-1.html>.

³² Vlastní překlad.

³³ Ockuvaro. *ТОП-6 книг о московском метро*. [online]. [cit. 01.04.2022]. Dostupné z: <https://ockuvaro.ru/?artwork=top-6-knig-o-moskovskom-metro>.

³⁴ Sisyfos. *Parapsychologie*. [online]. [cit. 01.04.2022]. Dostupné z: <https://www.sisyfos.cz/clanek/953-parapsychologie>.

svému bádání nečekaně stane podezřelá z vraždy a začne se před nespravedlností ukrývat v metru, kde se seznámí s místními obyvateli a dovídá o zdejších tajemstvích.³⁵

„Выход из случая“ (Odchod z příběhu) od Zoji Žuravljové vypráví příběhy a pověsti lidí, kteří denně cestují moskevským metrem nebo v něm pracují. Kniha zachycuje střípky života obyčejných lidí. O strojvedoucím, který je otcem, o synovi, který pospíchá na zkoušku, aby šel ve stopách svého táty a tak dále.

³⁵ Ozon. *Метромания* | Майорова Ирина. [online]. [cit. 01.04.2022]. Dostupné z: <https://www.ozon.ru/product/metromaniya-mayorova-irina-228122016/?sh=ZAeuMAEejw>.

4 Porovnání časoprostoru v díle se skutečnými událostmi

Černobylská havárie

Tuto katastrofu jsem vybrala, protože oblast Černobylu je dodnes v důsledku vysoké radiace neobyvatelná. 26. dubna 1986³⁶ v časných ranních hodinách došlo na čtvrtém reaktorovém bloku černobylské jaderné elektrárny ke katastrofické havárii, která s sebou přinesla těžké radiacní důsledky. Tato havárie stála na místě ihned 31 lidských životů³⁷. Jedná se o jednu z největších chyb v historii bývalého Sovětského svazu. Až dva dny po výbuchu se celý svět dozvěděl o této havárii. Ačkoliv úřady tvrdily, že je vše pod kontrolou, okolí do 30 km značně zasáhla kontaminace a byla nutná evakuace. Tento radioaktivní mrak zasáhl celé území Ukrajiny, Běloruska a velkou část Evropy. V porovnání s atomovou bombou, která v roce 1945 dopadla na území Hirošimy, uniklo do ovzduší až 400krát více radioaktivního materiálu³⁸.

Hirošima a Nagasaki

Letos v srpnu to bude 77 let od svržení bomb na japonskou Hirošimu a Nagasaki. 6. srpna 1945 shodil americký letoun Enola Gay atomovou bombu s názvem Little Boy na japonské město Hirošima. Pouhé tři dny poté byla svržena atomová bomba Fat Man na město Nagasaki. O život na místě přišlo více než 200 000 lidí³⁹ a ti, kteří přežili, žili do konce života s těžkými následky. Důvodem, proč se pro tento krok Američané rozhodli, bylo přinutit Japonce po dlouhém šestiměsíčním bombardování k přijetí porážky. Tehdejší japonský ministr války Korečika Anami pronesl po prvním zásahu známou větu: „*Nebylo by pro celý tento národ skvělé být zničen jako krásná květina?*“⁴⁰

Kyštymská katastrofa

Jedná se o nepříliš známou jadernou katastrofu v historii lidstva, ačkoliv je řazena mezi 3 největší jaderné katastrofy lidstva. Proč není známá jako předchozí dvě zmiňované katastrofy?

³⁶ Wikipedia. *Černobylská havárie*. [online]. [cit. 16.03.2022]. Dostupné z:

https://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cernobylsk%C3%A1_hav%C3%A1rie.

³⁷ Sto plus jednicka. *Od černobylské havárie uplynulo 35 let: Jak katastrofa minutu po minutě probíhala*. [online]. [cit. 16.03.2022]. Dostupné z: <https://www.stoplusjednicka.cz/od-cernobylske-havarie-uplynulo-35-let-jak-katastrofa-minutu-po-minute-probihala>.

³⁸ Sto plus jednicka. *Od černobylské havárie uplynulo 35 let: Jak katastrofa minutu po minutě probíhala*. [online]. [cit. 16.03.2022]. Dostupné z: <https://www.stoplusjednicka.cz/od-cernobylske-havarie-uplynulo-35-let-jak-katastrofa-minutu-po-minute-probihala>.

³⁹ E15. *Hirošima a Nagasaki. Dva atomové hříby pohltily před 75 lety dvě města a dvě stě tisíc životů*. [online]. [cit. 16.03.2022]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/the-student-times/hirosima-a-nagasaki-dva-atomove-hrivy-pohltily-pred-75-lety-dve-mesta-a-dve-ste-tisic-zivotu-1372491>.

⁴⁰ E15. *Hirošima a Nagasaki. Dva atomové hříby pohltily před 75 lety dvě města a dvě stě tisíc životů*. [online]. [cit. 16.03.2022]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/the-student-times/hirosima-a-nagasaki-dva-atomove-hrivy-pohltily-pred-75-lety-dve-mesta-a-dve-ste-tisic-zivotu-1372491>.

Protože se o ní nikdo neměl dozvědět. Exploze nádrže nastala 29. září roku 1957⁴¹ a zamořila svou radioaktivitou část ruské oblasti Čeljabinsk. Téměř dvacet let se dařilo místním úřadům tajit před světem tuto havárii. Dodnes není známo kolik obětí si tento výbuch vyžádal.

Československo

I bývalé Československo se setkala s jadernou havárií. 22. února roku 1977 v Jaslovských Bohunicích pracovníci montáže nevyčistili palivový článek podle pravidel a postupů⁴². Ten byl pak následně zasunut do aktivní zóny, přehřál se až na teplotu 1 400 stupňů celsia a propukl požár tak silný, že začal nebezpečně zářit. Naštěstí nejsou evidovány žádné újmy na zdraví či životě.

⁴¹ VTM. *Kyštymská katastrofa: Třetí nejhorší jaderná havárie, o které se nikdo neměl dozvědět*. [online]. [cit. 16.03.2022]. Dostupné z: <https://vtm.zive.cz/clanky/kystymska-katastrofa-treti-nejhors-i-jaderna-havarie-o-ktere-se-nikdo-nemel-do-zvedet/sc-870-a-198798/default.aspx>.

⁴² Ušetřeno. *5 největších jaderných katastrof světa. Co je zavinilo?*. [online]. [cit. 16.03.2022]. Dostupné z: <https://www.usetreno.cz/nejvetsi-jaderne-katastrofy/>.

5 Dystopie

„*Это потому, что никто не «один», но «один из». Мы так одинаковы...*“⁴³ (*A proto, nikdo není jeden, ale je jeden z většiny. Všichni jsme tak stejní...*)

5.1 Definice dystopie

Jelikož dílo *Metro 2033* se řadí mezi dystopické romány, je důležité si nejdříve tento výraz vysvětlit. Dystopie je definována jako „*Dystopie, jinak také antiutopie nebo kakotopie, je protikladem utopie. Jde o ideu vymyšlené společnosti, která se vyvíjí nevhodným směrem a vykazuje naprosto zásadní nedostatky.*“⁴⁴ Nebo je možné jí také definovat následovně: „*Dystopie je projekce tzv. ideální společnosti, v jejíž konstituci je implicitně obsažen kritický prvek.*“⁴⁵ Jedná se o zvláštní druh utopie, která varuje a odstrašuje, je jejím úplným opakem. Vize reality v dystopii je pochmurná, depresivní, obecně řečeno je velmi nežádoucí pro společnost. Typicky se užívá v sci-fi a fantasy románech, protože mají společnou tematiku a tou je imaginace. Původ slova dystopie pochází z druhé poloviny devatenáctého století, kdy jej poprvé použil ve svém parlamentním projevu anglický liberální politik John Stuart Mill⁴⁶. Toto slovo odvodil od slova utopie, které se poprvé objevilo ve stejnojmenné knize z roku 1516 od anglického spisovatele Thomase Morea. Utopie, popisuje na rozdíl od dystopie ideální místo a ideální společnost, většinou nerealistickou představu o budoucnosti⁴⁷. K nejvýznamnějším autorům dystopie se řadí George Orwell (dílo 1984) a Aldous Huxley (dílo *Konec civilizace: aneb Překrásný nový svět*). Narůstající popularity této utopie v Americe a v Evropě se odvíjí od pesimistických náhledů a nálady v na přelomu devatenáctého a dvacátého století. Byla použita jako nástroj na vyjádření nesouhlasu s tehdejšími idejemi a představami o „dokonalém“ životě, „*autor d. může kritizovat např. určitou vizi lepší či ideální společnosti tím, že k ní vytvoří dystopickou paralelu – zachová hlavní principy uspořádání společnosti a jejího života vyzdvihované v kritizované vizi jako kladné a žádoucí, ale poukáže na možné negativní důsledky a souvislosti*“⁴⁸. I v dnešní době je kritizována idea přehnaného optimismu u špatně pochopených tendencí. Oblíbená forma dystopie v moderní době, ať už v kinematografii, literatuře či divadle je satira.

⁴³ Ilibrary. *Мы*. [online]. [cit. 03.04.2022]. Dostupné z: <https://ilibrary.ru/text/1494/index.html>.

⁴⁴ Co je to. *Co je to dystopie?*. [online]. [cit. 03.04.2022]. Dostupné z: <https://cojeto.superia.cz/literatura/dystopie.php>.

⁴⁵ NAXERA, Vladimír et al. *Literární a filmové dystopie pohledem politické vědy*. Banská Bystrice: Belianum, 2015. 26 s. 978-80-557-1060-0.

⁴⁶ Anthony Burgess. *Dystopian Fiction*. [online]. [cit. 03.04.2022]. Dostupné z: <https://www.anthonyburgess.org/twentieth-century-dystopian-fiction/>.

⁴⁷ Co je to. *Co je to utopie?*. [online]. [cit. 03.04.2022]. Dostupné z: <https://cojeto.superia.cz/filozofie/utopie.php>.

⁴⁸ Sociologická encyklopedie. *Dystopie*. [online]. [cit. 03.04.2022]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Dystopie>.

5.2 Dystopické prvky v ruské a sovětské literatuře

Počátky tradice dystopických a utopických děl ruské literární historie sahají až do 18. století a jsou dodnes populární jak mezi spisovateli, tak i mezi čtenáři. Tato myšlenka fiktivní společnosti byla v minulosti představena spisovateli A. P. Michajlovičem Dostojevským nebo A. Radiščevem. První zmínky o utopii se projevují v podobě legend a bájí,⁴⁹ například legenda o „Хождении Агапия в рай“ (Agapiově cestě do ráje) nebo „Путешествие Зосимы к рахманам“ (Zosimově cestě k Rahmanům).

Tento pozitivní literární svět byl zcela zastíněn v druhé polovině 19. století dystopií.⁵⁰ Jedná se o časovou periodu, která je známá svým technickým a vědeckým pokrokem, s tím byly spojené i změny v životním stylu. Právě tyto změny byly velmi kritizovány a čtenáře před nimi varoval například Valerij Brjusov ve svém díle „Республика Южного Креста“ (Republika Jižního kříže).

Sovětská utopie značně čerpala ze zdrojů tradiční ruské utopie a dochází kvůli tomu k literárnímu rozbroji mezi touhou a představou o socialistické ideální utopii a k její dystopické kritice. Rozkvět přichází ve 20. století, kdy J. I. Zamjatin přichází s dílem *Мы* (1920) a nadále se vyvíjí až do konce dvacátého století, a to především v letech 80. a 90., která reprezentují „Маскировка“ (Kamufláž) nebo „Николай Николаевич“ (Nikolaj Nikolajevič) od I. J. Aleškovijského. Rozvoj dystopické literatury také podpořila Říjnová revoluce v roce 1917, kdy došlo ke sblížení jejích prvků s realitou.⁵¹ Mezi současné představitele dystopie patří Dmitrij Gluchovskij s trilogií světa *Metro* nebo práce Vladimira Sorokina.

5.3 Dystopické prvky v díle *Мы* od Jevgenije Zamjatina

Za jednoho z nejznámějších ruských dystopických spisovatelů 20. století lze považovat předchůdce Dmitrije Gluchovského Jevgenija Ivanoviče Zamjatina. Za jeho nejpopulárnější dílo obsahující dystopii je jednoznačně považován román *Мы* (1921), který poukazuje na degradaci lidských hodnot s pomocí čísel, jež jsou lidem udělována místo jmen.⁵² Autor provokativně kritizuje nucený kolektivismus a rovnováhu mezi lidmi pro dobro státu. To dokazuje zvolání, které se objevuje na konci novinového článku: „*Аť žije Единный stát, аť žи́jí ч́исла, аť ж́и́е Добродител!*“⁵³ Tyto oslavné slogany mají silný manipulační vliv na obyvatele

⁴⁹ Doc 4 web. ХУДОЖЕСТВЕННЫЕ ОСОБЕННОСТИ АНТИУТОПИИ Е. ЗАМЯТИНА "МЫ". [online]. [cit. 03.04.2022]. Dostupné z: <https://doc4web.ru/literatura/hudozhestvennye-osobennosti-antiutopii-e-zamyatina-uotmiuot.html>.

⁵⁰ Studexpo. Жанры утопии и антиутопии в русской литературе. [online]. [cit. 03.04.2022]. Dostupné z: https://studexpo.net/157655/literatura/zhanry_utopii_antiutopii_russkoy_literature.

⁵¹ Doc 4 web. ХУДОЖЕСТВЕННЫЕ ОСОБЕННОСТИ АНТИУТОПИИ Е. ЗАМЯТИНА "МЫ". [online]. [cit. 03.04.2022]. Dostupné z: <https://doc4web.ru/literatura/hudozhestvennye-osobennosti-antiutopii-e-zamyatina-uotmiuot.html>.

⁵² WEGSHCMIEDOVÁ, Lenka. *Prvky dystopie v románech My J. I. Zamjatina a Překrásný nový svět A. Huxleyho a jejich odkazy pro společnost 20. století*. Brno, 2013. Magisterská diplomová práce. s 23. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav slavistiky. Vedoucí práce doc. PhDr. Josef Dohnal, CSc.

⁵³ ZAMJATIN, J.: *Мы*. Praha 1990, s. 32.

Jednotného státu. Ten se od počátku reprezentuje jako bezchybný a jeho hlavní prioritou je heslo „všechno patří všem“ a idea národa kolektivně budujícího dokonalý svět.⁵⁴ Myšlenka jakékoliv individuality není možná a ani přístupná. Už samotný název díla „My“ nasvědčuje tomu, že většina vítězí nad jednotlivcem - „*Nikdo není jedinec, všichni jsme jedním.*“⁵⁵ Tato vize „dokonalé“ společnosti není ve většině případů lidmi tedy čísla negativně vnímána. Když dojde k úmrtí zanedbatelného množství lidí, je to dystopickým společenstvím bráno jako přijatelná ztráta.

Ačkoliv čas a prostor románu „My“ je smyšlený, objevují se v textu narážky na skutečný svět: „С полочки на стене прямо в лицо мне чуть заметно улыбалась курносая асимметрическая физиономия какого-то из древних поэтов (кажется, Пушкина)“⁵⁶ ("Z police na stěně, přímo do mého obličej, se lehce nápadně usmívala nosatá asymetrická fyziognomie jednoho ze starověkých básníků (myslím že se jedná o Puškina)."⁵⁷ Tím autor čtenáři naznačuje, že by se děj mohl odehrávat přibližně na přelomu 18. a 19. století v Rusku.

5.4 Dystopické prvky dílech Vladimira Sorokina

Autor, který je literárním „vrstevníkem“ Dmitrije Gluchovského, známý především pro svůj způsob výkladu morálky ve svých dílech. Svými pornografickými díly šokuje své čtenáře natolik, že za jeho spisovatelský život čelil několika obviněním, a dokonce zažil i znehodnocování jeho knih. V roce 2002 členové prokremelského hnutí „Идущие вместе“ (Jdoucí spolu) jeho knihy „Голубое сало“ (Modrý špek) a „Лед“ (Led) veřejně házeli do obří záchodové mísy⁵⁸ a přitom vykřikovali hesla jako: „*Нет Сорokinу*“ (Ne Sorokinu)⁵⁹.

Vzniká otázka, „Čím tento autor dokáže tak šokovat?“ a odpověď je: svými knižními tématy. Mezi ně totiž patří jak heterosexuální, tak i homosexuální erotika (pozn. Ačkoliv je homosexualita v Rusku od roku 1993 legální, není stále uznávána jako sexuální orientace a je označována za psychickou nemoc⁶⁰) či kanibalismus.

⁵⁴ WEGSHCMIEDOVÁ, Lenka. *Prvky dystopie v románech My J. I. Zamjatina a Překrásný nový svět A. Huxleyho a jejich odkazy pro společnost 20. století*. Brno, 2013. Magisterská diplomová práce. s 23.

⁵⁵ ZAMJATIN, J.: *My*. Praha 1990, s. 37.

⁵⁶ Политехлиб. Интересные факты и секреты романа Евгения Замятина «Мы». [online]. [cit. 03.04.2022]. Dostupné z:

<https://libpstu.wordpress.com/2017/04/13/%D0%B8%D0%BD%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B5%D1%81%D0%BD%D1%8B%D0%B5-%D1%84%D0%B0%D0%BA%D1%82%D1%8B-%D0%B8-%D1%81%D0%B5%D0%BA%D1%80%D0%B5%D1%82%D1%8B-%D1%80%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D0%BD%D0%B0-%D0%B5%D0%B2%D0%B3/>.

⁵⁷ Vlastní překlad.

⁵⁸ Radio Wave. *Ruské umění zažívá atmosféru strachu*. [online]. [cit. 03.04.2022]. Dostupné z: <https://wave.rozhlas.cz/ruske-umeni-zaziva-atmosferu-strachu-5196117>.

⁵⁹ РИА новости. *"Идущие вместе" провели у Большого театра акцию протеста против творчества писателя Владимира Сорокина - книги автора бросали в унитаз*. [online]. [cit. 03.04.2022]. Dostupné z: <https://ria.ru/20020627/182306.html>.

⁶⁰ The Council for Global Equality. *The Facts on LGBT Rights in Russia*. [online]. [cit. 03.04.2022]. Dostupné z: <http://www.globalequality.org/component/content/article/1-in-the-news/186-the-facts-on-lgbt-rights-in-russia>.

V online verzi českého týdeníku Respekt popisují Sorokinovo dystopii takto: „*Sorokinova dystopie je především travestie středověkého uspořádání světa, říznutá současnými trendy a efektně „vytuněná“ moderními technologiemi.*“⁶¹. Tuto ideu je možné představit na jedné z jeho děl „День опричника“ (Den opričníka), kde v Rusku opět začne vládnout car, jehož hlavními zásady vládnutí je udržení tradic, sebeurčení a ortodoxie. Země je odříznuta od světa zdí a jediný stát, se kterým je udržován kontakt je Čína. Jinými slovy, Sorokin v tomto díle, stejně jako J. I. Zamjatin, kritizuje uzavřené společenství a cenzuru.

5.5 Dystopie v díle Metro 2033

Dmitrij Gluchovskij na rozdíl od svých autorských kolegů svět nešokoval pornografií či kritikou „dokonalého“ kolektivismu, ale své čtenáře zaujal svým příběhem, který vyvolává v člověku pocit znepokojení z toho, jak je aktuální a dokáže varovat před důsledky jaderné války. Metro 2033 je jedna z nejznámějších knih současné doby, která popisuje dystopii. Téměř celý příběh prvního dílu trilogie se odehrává v moskevském metru, kde se přeživší obyvatelé snaží překonat nebezpečí, které na ně všude číhá a zároveň najít cestu, jak se přizpůsobit novému životu. Život na povrchu hlavního města je z důvodu silné radiace nemožný, a tak se stává Moskva městem duchů a monster. Z někdejších stanic se staly obydlí. Vznikají skupiny lidí, a s tím se rozvíjí separatismus, za účelem vytvořit nový stát nebo získat status státu, protože již neexistuje Moskva. Den a noc lidé mohou od sebe rozeznat s pomocí hodin, které visí na stěně a ukazují čas.

⁶¹ Respekt. *TELURIE*. [online]. [cit. 03.04.2022]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2014/21/po-stretu-civilizaci>.

6 Zbraně hromadného ničení

Tato kapitola je věnována jaderným zbraním minulosti a současnosti. Vývoj hromadných zbraní na sebe ve světě v posledních letech obrátil opakovaně pozornost, což je možné dokázat na nedávných událostech, kdy byly použity a zneužity.⁶² „*Je snad už jasné, že dnes „nemyslitelné“ nebo přinejmenším „stěží myslitelné“ zahrnuje nejen nepříjemnou možnost termonukleární války, ale perspektivu krize, po níž bychom stáli před tvrdou skutečností volit mezi dlouhodobými závody ve zbrojení a novými způsoby organizace mezinárodních vztahů, abychom se mohli lépe vyrovnat s problémy, které se v příštích desetiletích vyskytnou.*“⁶³ (KAHN, Herman. *Přemýšlení o nemyslitelném.*)

Mezi nástroje hromadného ničení patří jaderné, biologické a chemické zbraně. Jejich obecnou charakteristikou je jejich nebezpečnost, účinnost, fatální důsledky a zneužitelnost.⁶⁴ První jaderné zbraně byly vytvořeny a následně použity v roce 1945 ve Spojených státech.⁶⁵ K největšímu testování jaderných zbraní došlo v období studené války. Pokud se podíváme na tento konflikt jako na koncept, je jeho základním principem předpoklad, že pokud jeden ze států zvýší svoji bezpečnost, tak v reakci na to ostatní státy svoji bezpečnost zároveň snižují.⁶⁶ V ten moment nastává nekonečných kruh akcí a reakcí.

V současné době je Ruská federace jadernou velmocí s 6255 hlavicemi. Těsně za nimi jsou Spojené státy s 5550 hlavicemi.⁶⁷ Obě země v roce 1970 podepsali mezinárodní Smlouvu o nešíření jaderných zbraní, která pojednává o omezení šíření tohoto arzenálu. Hlavní misí smlouvy je jaderné odzbrojení států, které vlastní jaderný arzenál a podepsali tento dokument, a vzdání se práva tyto zbraně vyrábět či je jinak získávat pro státy, které před podpisem smlouvy jaderné zbraně nevlastnili.⁶⁸ Vzniká otázka, proč by tento dokument kdokoli podepisoval. Na oplátku získají státy rovnoprávný přístup k jaderným technologiím a studiím. V současné době smlouvu podepsalo celkem 189 zemí včetně světových velmocí jako je Čína, Velké Británie či Francie.

Ačkoliv výzkumy jaderného a fyzikálního inženýrství jsou spíše a obzvláště v dnešní době znepokojivé, je důležité udržet na mysli, že mohou být i velmi přínosné, pokud nejsou zneužité. Například vědci zjistili, že takové ionizující záření, které získalo neblahou pověst

⁶² *Bilogický, chemický a jaderný teorismus*: Hradec Králové: , Vojenská lékařská akademie Jana Evangelisty Purkyně, 2003. s 5. 80-85109-70-0.

⁶³ KAHN, Herman. *Přemýšlení o nemyslitelném.*

⁶⁴ *Bilogický, chemický a jaderný teorismus*: s 5.

⁶⁵ E15. *Jaderné zbraně mají i státy v Evropě. Rusko je však velmocí.* [online]. [cit. 03.04.2022]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/jaderne-zbrane-rusko-nato>.

⁶⁶ FUČÍK, Josef. *Stín jaderné války nad Evropou.* Praha: Mladá fronta. s 17. 978-80-204-2199-9.

⁶⁷ E15. *Jaderné zbraně mají i státy v Evropě. Rusko je však velmocí.* [online]. [cit. 03.04.2022]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/jaderne-zbrane-rusko-nato>.

⁶⁸ Wikipedia. *Smlouva o nešíření jaderných zbraní.* [online]. [cit. 03.04.2022]. Dostupné z:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Smlouva_o_ne%C5%A1%C3%AD%C5%99en%C3%AD_jadern%C3%BDch_zbran%C3%AD.

právě kvůli již zmíněnému zneužití a různým jaderným nehodám, může být pro společnost přínosné. S jeho pomocí je možné získat pro společnost nové velmi užitečné předměty a zároveň předejít úplnému zničení již existujících objektů.⁶⁹

⁶⁹ JANOVSKÝ, Igor. *Výzkumné reaktory a radiační technologie v českých zemích*. Praha: Národní technické muzeum, 2008.

7 Závěr

Mým záměrem bylo představit děj prvního dílu stejnojmenné trilogie Metro 2033, přiblížit jej čtenáři pomocí časoprostoru, spojitostmi se současnou dobou a porovnat jej s herní adaptací.

Nejdříve jsem se věnovala životu autora Dmitrije Gluchovského, poté následovala samotná analýza, která se skládala z představení děje, času a prostoru, postav a komparace podobností a odchylek s herní verzí příběhu.

Práce by měla akcentovat širší kontext, z tohoto důvodu jsem se také věnovala postranním kapitolám jako jaderné zbraně a katastrofy nebo zajímavostem o moskevském metru.

Otázka herního světa jako integrální součásti umění se postupně stává realitou, jelikož dnes je možné se plně věnovat jejímu studiu na vysokých školách či jiných institucích.

8 Anotace

8.1 Anotace v českém jazyce

Tématem bakalářské práce je analýza antiutopického díla současného ruského autora Dmitrije Gluchovského *Metro 2033*, a srovnání stejnojmenné počítačové hry, která vznikla na základě této knihy. Kromě toho je tato práce také zaměřena na srovnání skutečných jaderných nehod.

Dmitrij Gluchovskij je jedním z nejznámějších a nejprogresivnějších autorů současné literatury. Ačkoliv je na trhu sci-fi literatury poměrně nový, dokázal si získat mnoho loajálních čtenářů a jeho knihy sbírají jedno ocenění za druhým.

Příběh knihy *Metro 2033* se odehrává v podzemí postapokalyptické Moskvy přibližně 20 let po třetí světové jaderné válce. Ti, kterým se podařilo uniknout radioaktivní zkáze společně přežívají v tomto protiatomovém krytu a vytváří zde novou budoucnost lidstva. Hlavní hrdinou příběhu je mladík Arťom, který společně se svým poručíkem, kterého vidí jako svého otce, Suchojem žijí na okrajové stanici VDNCH a bojují s každodenním terorem monster. Arťomův život se od okamžiku opuštění VDNCH plní riskantními vzrušujícími dobrodružstvími.

Herní adaptace této knihy se místy odchyluje od původního textu. Například Hunterův příjezd a seznámení Arťoma s misí. V románu spolu mluví o samotě ve stanu a ve hře mu to oznámí během obrany stanice. Ačkoliv z počátku videohry nebyly brány vážně, dnes je možné studovat na vysokých školách a zkoumat je. To rozšiřuje dále chápání estetiky.

Zvláštní pozornost je věnována prostoru, ve kterém se děj odehrává. Moskevské metro tvoří většinu hry i knihy a v reálném životě je velmi zajímavé a jaderným zbraním pro lepší představu jejich síly.

8.2 Abstract in english

The topic of the bachelor's thesis is an analysis of the dystopian book of the Russian author Dmitry Gluchovsky *Metro 2033*, and a comparison with the computer game of the same name, which was created on the basis of this book. In addition, this thesis also focuses on comparing real nuclear accidents.

Dmitry Gluchovsky is one of the best known and most progressive authors of contemporary literature. Although he is relatively new to the science fiction market, he has gained many loyal readers, and his books have won many awards.

The story of *Metro 2033* takes place in the underground of post-apocalyptic Moscow about 20 years after World War III. Those who have managed to escape radioactive destruction survive in this anti-nuclear shelter and create a new future for humanity. The metro is the only shelter for the new society, because life on surface is not possible. The main protagonist of the story is a young man, Artyom, who, together with his guardian, whom he sees as his father,

Suchoj, lives on the peripheral station of VDNCH and fights the daily terror of monsters. Artyom's life is filled with risky and exciting adventures from the moment he leaves VDNCH

The game adaptation of this book sometimes deviates from the original text. For example, Hunter's arrival. In the novel, they talk first in a tent and in the game he announces the mission to him during the defense of the station. Although video games were not taken seriously in the beginning, it is now possible to study at universities. This further expands the understanding of aesthetics.

Special attention is paid to the place in which the story takes place. The Moscow metro makes up most of the game and the book and in real life is a very interesting place. Also nuclear weapons have extra part for a better idea of their power.

9 Seznam literatury

9.1 Primární literatura

GLUKHOVSKY, Dmitry. *Metro 2033*. 3. Přeložil: R. ŘEZBÁČEK. Praha: Euromedia Group, 2010. ISBN 978-80-242-2624-8

4A Games. *Metro 2033 Redux*. Svazek Microsoft Windows: Deep Silver a Koch Media, 2014-08-25.

9.2 Sekundární literatura

Anthony Burgess. *Dystopian Fiction*. [online]. Dostupné z: <https://www.anthonymburgess.org/twentieth-century-dystopian-fiction/>.

Bilogický, chemický a jaderný teorismus: Hradec Králové: Vojenská lékařská akademie Jana Evangelisty Purkyně, 2003.80-85109-70-0.

Co je to. *Co je to dystopie?*. [online]. Dostupné z: <https://cojeto.superia.cz/literatura/dystopie.php>.

Co je to. *Co je to utopie?*. [online]. Dostupné z: <https://cojeto.superia.cz/filozofie/utopie.php>.
CULLER, Jonathan. *Krátký úvod do literární teorie*. Přeložil Jiří Bareš. Brno: Host, 2015. ISBN 978-80-7491-233-7.

ČDDB. *Soumrak*. [online]. Dostupné z: <https://www.cbdb.cz/kniha-75797-soumrak-sumerki>.
Doc 4 web. *ХУДОЖЕСТВЕННЫЕ ОСОБЕННОСТИ АНТИУТОПИИ Е. ЗАМЯТИНА "МЫ"*. [online]. Dostupné z: <https://doc4web.ru/literatura/hudozhestvennie-osobennosti-antiutopii-e-zamyatina-uotmiuot.html>.

E15. *Hirošima a Nagasaki. Dva atomové hříby pohltily před 75 lety dvě města a dvě stě tisíc životů*. [online]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/the-student-times/hirosima-a-nagasaki-dva-atomove-hriby-pohltily-pred-75-lety-dve-mesta-a-dve-ste-tisic-zivotu-1372491>.

E15. *Jaderné zbraně mají i státy v Evropě. Rusko je však velmocí*. [online]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/jaderne-zbrane-rusko-nato>.
Eksmo. [online]. Dostupné z: <https://eksmo.ru/>.

Euromedia. *Glukhovskiy Dmitry*. [online]. Dostupné z: <https://www.euromedia.cz/glukhovskiy-dmitry/autor/12/>.

Fandom. *Metro video game*. [online]. Dostupné z: <https://metrovideogame.fandom.com/wiki/Events#2009>.

FUČÍK, Josef. *Stín jaderné války nad Evropou*. Praha: Mladá fronta. 978-80-204-2199-9.

Gamespot. *Metro 2033 First Impressions*. [online]. Dostupné z: <https://www.gamespot.com/articles/metro-2033-first-impressions/1100-6238360/>.

Gulit. *Скромный гений подземки.* [online]. Dostupné z: <https://www.rulit.me/books/skromnyj-genij-podzemki-read-97873-1.html>.
Ilibrary. *Мы.* [online]. Dostupné z: <https://ilibrary.ru/text/1494/index.html>.

INGARDEN, Roman: *O poznávání literárního díla.* Přeložil Praha: Československý spisovatel, 1967.

JANOVSKÝ, Igor. *Výzkumné reaktory a radiační technologie v českých zemích.* Praha: Národní technické muzeum, 2008.

KAHN, Herman. *Přemýšlení o nemyslitelném.*

Litres. Дмитрий Глуховский. [online]. Dostupné z: <https://www.litres.ru/dmitriy-gluhovskiy/ob-avtore/>.

Live journal. *Дмитрий Глуховский: будет ли "Метро 2036", и другие факты.* [online]. Dostupné z: <https://falk-on.livejournal.com/239012.html>.

NAXERA, Vladimír et al. *Literární a filmové dystopie pohledem politické vědy.* Bánská Bystrice: Belianum, 2015. 978-80-557-1060-0.

Ockuvaro. *ТОП-6 книг о московском метро.* [online]. Dostupné z: <https://ockuvaro.ru/?artwork=top-6-knig-o-moskovskom-metro>.

Ozon. *Метромания | Майорова Ирина.* [online]. Dostupné z: <https://www.ozon.ru/product/metromaniya-mayorova-irina-228122016/?sh=ZAeuMAEejw>.
Pasapusu. *Moskevské metro: Palác lidu pod zemí.* [online]. Dostupné z: <https://www.pasapusu.cz/moskevске-metro-palac-lidu-pod-zemi>.

Radio Wave. *Ruské umění zažívá atmosféru strachu.* [online]. Dostupné z: <https://wave.rozhlas.cz/ruske-umeni-zaziva-atmosferu-strachu-5196117>.

Rady na cestu. *Metro v Moskvě: architektonický skvost a světová NEJ.* [online]. Dostupné z: <https://www.radynacestu.cz/magazin/metro-v-moskve/>.

Respekt. *TELURIE.* [online]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2014/21/po-stretu-civilizaci>.

RICHARDSON, Paul. *Underground novelist.* Russian Life 15, 2008, č. 11.

Roger Ebert. *Video games can never be art.* [online]. Dostupné z: <https://www.rogerebert.com/roger-ebert/video-games-can-never-be-art>.

Sisyfos. *Parapsychologie.* [online]. Dostupné z: <https://www.sisyfos.cz/clanek/953-parapsychologie>.

Sociologická encyklopedie. *Dystopie.* [online]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Dystopie>.

Sto plus jednicka. *Od černobylské havárie uplynulo 35 let: Jak katastrofa minutu po minutě probíhala.* [online]. Dostupné z: <https://www.stoplusjednicka.cz/od-cernobylske-havarie-uplynulo-35-let-jak-katastrofa-minutu-po-minute-probihala>.

Studexpo. *Жанры утопии и антиутопии в русской литературе.* [online]. Dostupné z: https://studexpo.net/157655/literatura/zhanry_utopii_antiutopii_russkoy_literature.

The Council for Global Equality. *The Facts on LGBT Rights in Russia.* [online]. Dostupné z: <http://www.globalequality.org/component/content/article/1-in-the-news/186-the-facts-on-lgbt-rights-in-russia>.

The gamer. *Metro 2033 Film Delayed, Won't Be Coming In 2022.* [online]. Dostupné z: <https://www.thegamer.com/metro-2033-film-delayed-beyond-2022/>.

Time. *Video Games Are One of the Most Important Art Forms in History.* [online]. Dostupné z: <https://time.com/collection-post/4038820/chris-melissinos-are-video-games-art/>.

TopInfoWeb. *Dmitry Glukhovsky - životopis, fotografie, kariéra, rodina, osobní život, děti 2019 2022.* [online]. Dostupné z: <https://cs.topinfoweb.com/54790884-biografiya-dmitriy-gluhovskiyl-282>.

Ušetřeno. *5 největších jaderných katastrof světa. Co je zavinilo?.* [online]. Dostupné z: <https://www.usetreno.cz/nejvetsi-jaderne-katastrofy/>.

VG247. *An unabridged interview with Metro 2033 author Dmitri Glukhovsky.* [online]. Dostupné z: <https://www.vg247.com/unabridged-interview-metro-2033-author-dmitri-glukhovsky>.

VTM. *Kyštymská katastrofa: Třetí nejhorší jaderná havárie, o které se nikdo neměl dozvědět.* [online]. Dostupné z: <https://vtm.zive.cz/clanky/kystymska-katastrofa-treti-nejhors-i-jaderna-havarie-o-ktere-se-nikdo-nemel-dozvedet/sc-870-a-198798/default.aspx>.

WEGSHCMIEDOVÁ, Lenka. *Prvky dystopie v románech My J. I. Zamjatina a Překrásný nový svět A. Huxleyho a jejich odkazy pro společnost 20. století.* Brno, 2013. Magisterská diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav slavistiky. Vedoucí práce doc. PhDr. Josef Dohnal, CSc.

Wikipedia. *Čas ve vyprávění.* [online]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cas_ve_vypr%C3%A1v%C4%9Bn%C3%AD.

Wikipedia. *Černobylská havárie.* [online]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cernobylsk%C3%A1_hav%C3%A1rie.

Wikipedia. *Chris Melissinos.* [online]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Chris_Melissinos.

Wikipedia. *Literární teorie*. [online]. [cit. 16.03.2022]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Liter%C3%A1rn%C3%AD_teorie.

Wikipedia. *Náměstí míru (stanice metra)*. [online]. Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/N%C3%A1m%C4%9Bst%C3%AD_M%C3%ADru_\(stanice_metra\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/N%C3%A1m%C4%9Bst%C3%AD_M%C3%ADru_(stanice_metra)).

Wikipedia. *Smlouva o nešíření jaderných zbraní*. [online]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Smlouva_o_ne%C5%A1%C3%AD%C5%99en%C3%AD_jader%C3%BDch_zbran%C3%AD.

Wikipedia. *История Московского метрополитена*. [online]. Dostupné z: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%98%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%8F_%D0%9C%D0%BE%D1%81%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D1%81%D0%BA%D0%BE%D0%B3%D0%BE_%D0%BC%D0%B5%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%BD%D0%B0.

Wikipedia. *Кремлёвский пул*. [online]. Dostupné z: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D1%80%D0%B5%D0%BC%D0%BB%D1%91%D0%B2%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%BF%D1%83%D0%BB.

ZAMJATIN, J.: My. Praha 1990.

Политехлиб. Интересные факты и секреты романа Евгения Замятина «Мы». [online]. Dostupné z: <https://libpstu.wordpress.com/2017/04/13/%D0%B8%D0%BD%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B5%D1%81%D0%BD%D1%8B%D0%B5-%D1%84%D0%B0%D0%BA%D1%82%D1%8B-%D0%B8-%D1%81%D0%B5%D0%BA%D1%80%D0%B5%D1%82%D1%8B-%D1%80%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D0%BD%D0%B0-%D0%B5%D0%B2%D0%B3/>.

Риа новости. *"Идущие вместе" провели у Большого театра акцию протеста против творчества писателя Владимира Сорокина - книги автора бросали в унитаз*. [online]. Dostupné z: <https://ria.ru/20020627/182306.html>.

Узнай все. *Дмитрий Глуховский*. [online]. Dostupné z: <https://uznayvse.ru/znamenitosti/biografiya-dmitriy-gluhovskiy.html>.